

ks. Leszek Poleszak SCJ

SŁUGA BOŻY KS. MARCIN CAPELLI SCJ - ŻYCIE I DUCHOWOŚĆ

Wprowadzenie

Jednym z motywów powstania tego artykułu jest przypadająca na dzień 1 października 2024 roku 80. rocznica męczeńskiej śmierci sługi Bożego ks. Marcina Capellego SCJ. Jego przykład życia oraz męczeństwa pozostają jasnym świadectwem wierności i oddania Bogu oraz służby człowiekowi posuniętej aż do heroiczności. Dla współczesnych chrześcijan, jak też synów duchowych o. Leona Jana Dehona jest on „znakiem świętości”¹, do której Bóg wzywa człowieka, obdarzając go szczególnym powołaniem do świętości na wzór świętości Syna Bożego. Stąd też postać sługi Bożego ks. Marcina Capellego SCJ bez wątpienia zasługuje na ukazanie piękna jego sylwetki duchowej, która może stać się inspiracją dla wielu osób.

W niniejszym artykule zwrócimy uwagę na trzy ważne tematy. Najpierw zostanie ukazana krótka historia życia sługi Bożego ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń, które doprowadziły do jego męczeńskiej śmierci. Następnie zostanie omówiony przebieg starań dotyczących uznania jego świętości i męczeństwa wraz z aktualnym stanem procesu toczącego się w Dykasterii ds. Świętych. Ostatnia część artykułu, bazująca głównie na pozostawionych przez sługę Bożego zapiskach, ma za zadanie ukazać głębię jego postawy duchowej, której elementami wiodącymi są miłość do Najświętsze-

¹ Franciszek, *Adhortacja o powołaniu do świętości w świecie współczesnym Gaudete et exsultate*, Rzym 2018 (dalej: GE), 8.

go Serca Pana Jezusa, cześć wobec Matki Bożej, pragnienie męczeństwa oraz zapal duszpasterski wyrażający się w bezinteresownym oddaniu się powierzonym sobie ludziom i w ofierze własnego życia.

1. Historia życia i męczeństwa sługi Bożego

Ksiądz Marcin (Martino) Capelli SCJ urodził się 20 września 1912 roku w Nembro (prowincja Bergamo) we Włoszech jako ostatnie, szóste dziecko Marcina (1862-1925) i jego drugiej żony Marii Teresy z d. Bonomi (1873-1931). Był najmłodszym z dwanaściorga rodzeństwa. Na chrzcie świętym w kościele pw. św. Marcina Biskupa w rodzinnej miejscowości 21 września 1912 roku otrzymał imiona Mikołaj Józef (Nicola Giuseppe). Do szkoły podstawowej uczęszczał w latach 1918-1922. Sakrament bierzmowania otrzymał w pięknym sanktuarium Matki Bożej Bolesnej na wzgórzu Zuccarello w Nembro (Santuario della Madonna dello Zuccarello) 8 sierpnia 1920 roku w dniu, w którym dokonano koronacji wizerunku Matki Bożej². Po osiągnięciu 12 lat rozpoczął naukę w pobliskiej szkole apostolskiej Najświętszego Serca Jezusowego w Albino, w której od 1907 roku księża sercanie zorganizowali Małe Seminarium. Po ukończeniu pięcioletniego cyklu gimnazjalnego przeniósł się do Albisoli Superiore, w której sercanie prowadzili nowicjat przy sanktuarium Matki Bożej Pokoju (Santuario della Madonna della Pace). Tutaj, na zakończenie nowicjatu, 23 września 1930 roku złożył pierwszą profesję zakonną, przyjmując imię zakonne Marcin Maria (Martino Maria), na cześć zmarłego ojca. Dalszą formację zakonną i seminaryjną kontynuował w Bolonii, gdzie ukończył trzyletnie liceum i filozofię. 23 września 1933 roku złożył profesję wieczystą, poświęcając się jednocześnie Najświętszemu Sercu Jezusowemu³. Przez rok (1933/1934) posługiwał jako prefekt w Try-

² Por. *Postulazione generale, Padre Martino Capelli, SCI*, Archiwum SCJ, Roma 2019, s. 2.

³ Profesję wieczystą 23 września 1933 roku złożył m.in. razem ze sługą Bożym ks. Bernardem Longiem SCJ, innym męczennikiem, kandydatem na oł-

dencie, następnie został przeniesiony do Seminarium Regionalnego Benedykta XV (Seminario Regionale Benedetto XV) w Bolonii, gdzie otrzymał kolejno święcenia niższe: ostiariat, lektorat, egzorcystat i akolitat oraz subdiakoniat i diakonat. Święcenia kapłańskie przyjął w 1938 roku. Prymicyjną Mszę Świętą odprawił w sanktuarium Matki Bożej Bolesnej na wzgórzu Zuccarello w Nembro. Żywe powołanie misyjne, które zrodziło się w nim w czasie studiów seminaryjnych, nie mogło zostać zmaterializowane ze względu na zagrożenie wojenne. W 1939 roku przełożeni skierowali go natomiast na studia w Papieskim Instytucie Biblijnym (Pontificio Istituto Biblico) w Rzymie, które kontynuował przez dwa lata. W trzecim roku studiów specjalistycznych zapisał się na Instytut Kongregacji Rozszerzania Wiary (Pontificio Collegio Urbano „de Propaganda Fide”, obecnie: Pontificia Università Urbaniana), gdzie w 1943 roku uzyskał licencjat z teologii z najwyższym możliwym wynikiem *summa cum laude*. Po zakończeniu studiów został skierowany do przeniesionego w czasie drugiej wojny światowej z Bolonii do Castiglione dei Pepoli (prowincja Emilia-Romania) studentatu, w którym wykładał teologię⁴.

tarze z Prowincji Włoskiej sercanów. W prośbie o dopuszczenie do profesji wieczystej, którą sporządził w dniu ukończenia 21 lat (wówczas minimalny wiek wymagany do ślubów wieczystych), napisał: „Czcigodny Ojciec Prowincjale, osiągnąwszy wiek kanoniczny (20 września), po wezwaniu Bożej pomocy i po konsultacji zgodnie z sumieniem z przełożonym i moim kierownikiem duchowym, uznaję, że będzie dobrym przedstawienie Księdzu prośby o dopuszczenie do ślubów wieczystych w tym Św[iętym] Zgromadzeniu K[sięży] N[ajświętszego] S[erca]. Z wyrazami szacunku, szczerze oddany br. Marcin Capelli”. M. Capelli, *Scritti spirituali*, Bologna b.r.w., s. 29 (tłum. własne). Por. L. Poleszak, *Ksiądz Bernardo Longo SCJ – sercański misjonarz, który oddał życie z miłości*, w: E. Ziemann (red.), *Serce Jezusa źródłem i szczytem tożsamości kapłana sercanina. Program formacji ciągłej na rok 2023*, Kraków 2023, s. 31-43.

⁴ Por. E. J. Martínez de Alegría, *Łaska męczeństwa o. Marcina od Matki Bożej Bolesnej*, w: J. Węlna (red.), *Drogi do świętości*, Kraków 2005, s. 167-175; *Profil biograficzny ks. Mikołaja Marcina Capelli SCJ (1912-1944)*, Archiwum SCJ,

Przyczyną przeniesienia seminarium z Bolonii do Castiglione dei Pepoli był posuwający się w głąb Włoch front. Niemcy zajęli budynek seminarium, w którym utworzyli szpital. Sercanie znaleźli się w centrum działań wojennych. Niemcy zajęli również dom w Castiglione dei Pepoli, dlatego wspólnota musiała udać się do wioski Burzanella położonej ok. 50 kilometrów na południe od Bolonii. Ksiądz Marcin Capelli SCJ po trzech tygodniach prac kaznodziejskich dotarł do nowej wspólnoty. Jednak i w nowym miejscu zakonnicy nie znaleźli spokoju. 16 lipca 1944 roku nadeszli partyzanci. 18 lipca 1944 roku Niemcy otoczyli wioskę, spalili domy, na placu przykościelnym zabili dwóch partyzantów, a kolejne pięć osób aresztowali. Kilka dni później ks. Marcin Capelli SCJ udał się do Pioppe di Salvaro, aby pomóc w pracy jednemu z kapłanów. Spotkał tutaj swojego przyjaciela i współbrata salezjanina ks. Elia Cominiego⁵, który przyjechał w odwiedziny do swojej matki⁶. W piątek 29 września 1944 roku oddziały SS zaczęły przeczesywać okolice. Sterroryzowana ludność zgromadziła się na plebanii i w kościele w Pioppe di Salvaro. Zarówno ks. Marcin Capelli SCJ, jak też ks. Elia Comini SDB chcieli otoczyć ich duszpasterską opieką i odprawili swoje Msze Święte. Wówczas do wioski dotarła informacja, że w osadzie Creda wiele rodzin poniosło śmierć z rąk Niemców. Obaj kapłani zdecydowali się przyjść z pomocą tamtym ludziom, jednak w drodze zostali aresztowani przez SS i zmuszeni do nosze-

[Warszawa] [2019], s. [3]; *Sługa Boży Ksiądz Marcin Capelli ze Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego*, „Informator SCJ” 2 (1996), s. 172-173; E. Ziemann, *Wszyscy albo nikt. Sługa Boży ks. Marcin Capelli SCJ (1912-1944)*, „Czas Serca” 2 (1996), s. 25.

⁵ Sługa Boży Elia Comini SDB – ur. 7 maja 1910 roku w Calvenzano (prowincja Bolonia), zabity 1 października 1944 roku w Pioppe di Salvaro. Proces diecezjalny rozpoczęto 3 grudnia 1995 roku, a zakończył się on 25 listopada 2001 roku. *Positio* zostało złożone 7 maja 2009 roku. Por. *Świętość salezjańska. Elia Comini*, https://www.sdb.org/pl/Swietosc_Salezjanska/Servi_di_Dio/Elia_Comini (odczyt z dn. 25.05.2024 r.).

⁶ Por. E. J. Martínez de Alegría, *Łaska męczeństwa o. Marcina od Matki Bożej Bolesnej*, dz. cyt., s. 176-177.

nia amunicji. Następnie uwięziono ich w stajni zakładu konopnego znajdującej się przy kościele w Pioppe. Liczni mieszkańcy prosili o ich uwolnienie. Wstawił się za nimi także komisarz prefektury z Vergato Emilio Veggetti. Uwięzieni kapłani domagali się jednak od Niemców, by wraz z nimi uwolnieni zostali wszyscy uwięzieni⁷.

Następnego dnia około południa żołnierz SS przeprowadził przesłuchanie, w czasie którego oskarżył ks. Marcina Capellego SCJ oraz ks. Elia Cominiego SDB o to, że byli widziani w San Martino u ks. Marchioniego, co wystarczyło, by zostali uznani za partyzantów. Obaj zostali zamknięci w małej izolatce. W niedzielę 1 października nauczycielce z Pioppe, Dinie Rosetti Pescio, udało się skontaktować z kapłanami. Ksiądz Elia Comini SDB próbował ją pocieszać, a potem ją pobłogosławił. Znak krzyża uczynił w jej kierunku także ks. Marcin Capelli SCJ, który kontynuował swoją modlitwę⁸. Po południu uwięzieni kapłani zostali zaprowadzeni do zamulonej cysterny znajdującej się przy prądnicy zakładu konopnego, gdzie zabito ich strzałami z karabinów maszynowych. Ksiądz Marcin Capelli SCJ tuż przed śmiercią zdążył jeszcze powiedzieć kilka słów do ofiar i uczynić znak krzyża, potem upadł na twarz z rozłożonymi na kształt krzyża rękoma. W tym dniu Niemcy zabili 45 osób. Ich ciała obrzucili granatami. Nikomu nie pozwolono w tym dniu zbliżyć się do zabitych, by ich pochować. Po otworzeniu zapory, woda porwała ciała do rzeki Reno. Ciała ks. Elia Cominiego SDB oraz ks. Marcina Capellego SCJ zostały pochowane w grobach na cmentarzu w Pioppe di Salvaro⁹. Na tablicy upamiętniającej

⁷ Por. *Postulazione generale, Padre Martino Capelli, SCI, dz. cyt.*, s. 5-6; *Sługa Boży Ksiądz Marcin Capelli ze Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego, dz. cyt.*, s. 174-175; L. Zottoli, *Padre Martino Nicola Capelli. Pioppe di Salvaro 29 settembre 2012*, [http://www.studentatomissioni.it/d/Padre%20Martino%20Capelli%20\(29-09-12\).pdf](http://www.studentatomissioni.it/d/Padre%20Martino%20Capelli%20(29-09-12).pdf) (odczyt z dn. 31.05.2024 r.).

⁸ Por. *Postulazione generale, Padre Martino Capelli, SCI, dz. cyt.*, s. 8.

⁹ Por. E. J. Martínez de Alegría, *Łaska męczeństwa o. Marcina od Matki Bożej Bolesnej, dz. cyt.*, s. 179-180; *Profil biograficzny ks. Mikołaja Marcina Capelli SCJ (1912-1944), dz. cyt.*, s. [3]; C. L. Suárez Codorniú, *List z dn. 9 lipca*

sługę Bożego ks. Marcina Capellego SCJ widnieje napis: „Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś daje własne życie. Ojciec Mikołaj Marcin Capelli ukazał swoje życie w wielkości swojej śmierci w prostym męczeństwie”¹⁰.

2. Śwata świętości

Ksiądz Marcin Capelli SCJ cieszył się szacunkiem wiernych i dużym uznaniem, a jego śmierć przez wszystkich była postrzegana jako śmierć męczeńska. Szanowano go jako człowieka Bożego, który prawdziwie żyje powołaniem wynagradzającym i oblacyjnym, co uwidoczniło się zwłaszcza w momencie jego śmierci. Świadomie poświęcił swoje życie dla dobra bliźnich, odmawiając ucieczki i nie chcąc pozostawić swoich towarzyszy niedoli w tragicznej sytuacji. Wiedział, że jego życie jest zagrożone, a konsekwencją tego będzie nieuchronna śmierć¹¹.

Przekonanie o świętości ks. Marcina Capellego SCJ od momentu jego śmierci było żywe w Zgromadzeniu, szczególnie zaś w Prowincji Włoskiej, z której pochodził. Starania o uznanie jego świętości zostały rozpoczęte 40 lat po śmierci sługi Bożego, kiedy to w 1984

2019 r., Prot. nr 0235/2019, „Informator SCJ” 4 (2019), s. 225-226. Szczegółowy opis wydarzeń z ostatnich trzech dni zawiera tekst opracowany przez postulatora generalnego m.in. na podstawie *Positio*. Por. *Biographia documentata*, w: *Congregatio de Causis Sanctorum Prot. N. 2024. Bonaniensis, Beatificationis et canonizationis Servi Dei martini Capelli (in saeculo: Nicolai) Congregationis Sacerdotum a Sacro Corde Iesu (1912-1944). Positio super vita virtutibus ac fama sanctitatis*, Romae 2009, s. 5-135; *Postulazione generale, Padre Martino Capelli*, SCI, dz. cyt., s. 4-10.

¹⁰ Por. M. Capelli, *Scritti spirituali*, dz. cyt., s. 28; *Profil biograficzny ks. Mikołaja Marcina Capelli SCJ (1912-1944)*, dz. cyt., s. [4].

¹¹ Por. „*P. Capelli si impegnò a prendersi cura personalmente del popolo sofferente di Dio*”. *Intervista a P. Ramón Domínguez Fraile, Postulatore Generale della Congregazione*, <https://www.dehoniani.org/it/p-capelli-si-impegno-a-prendersi-cura-personalmente-del-popolo-sofferente-di-dio/?action=print> (odczyt z dn. 25.05.2024 r.).

roku ówczesny przełożony prowincjalny ks. Tullio Benini SCJ¹² zlecił gromadzenie dokumentów, świadectw i wspomnień na jego temat. Gromadzenie dokumentów do fazy diecezjalnej procesu rozpoczęto 4 maja 1992 roku. Faza diecezjalna procesu informacyjnego służi Bożego ks. Marcina Capellego SCJ, oficjalnie otwarta w archidiecezji w Bolonii 3 grudnia 1995 roku¹³, została zakończona 10 lutego 2001 roku¹⁴. W czasie jego trwania zgromadzono dokumentację dowodową oraz świadectwa dotyczące życia i męczeństwa służi Bożego¹⁵. W dniu 14 lutego 2019 roku do prefekta ówczesnej Kongregacji ds. Kanonizacyjnych została skierowana prośba o możliwość badania sprawy służi Bożego jako *super martyrium*. Przedstawione 12 kwietnia 2019 roku przez postulację studium dotyczące domniemanego męczeństwa zostało zatwierdzone 10 maja 2019 roku. W czerwcu 2019 roku prefekt kongregacji wyraził zgodę na bada-

¹² Ksiądz Tullio Benini SCJ – ur. 4 października 1936 roku w Cologna (prowincja Trydent), pierwszą profesję złożył 29 września 1955 roku, profesję wieczystą – 29 września 1958 roku, a święcenia kapłańskie otrzymał 25 czerwca 1965 roku. W latach 1979-1985 pełnił funkcję przełożonego prowincjalnego Prowincji Północnowłoskiej sercanów. Zmarł 22 października 2023 roku. Por. S. Nanetti, *P. Tullio Benini*, <http://www.dehoniani.it/p-tullio-benini/> (odczyt z dn. 01.06.2024 r.).

¹³ Por. C. Bove, *Informatio relatoris*, w: Congregatio de Causis Sanctorum Prot. N. 2024. Bonaniensis, *Beatificationis et canonizationis Servi Dei martini Capelli (in saeculo: Nicolai) Congregationis Sacerdotum a Sacro Corde Iesu (1912-1944). Positio...*, dz. cyt., s. VII-XIV; W tym samym dniu rozpoczął się również służi Bożego ks. Elia Cominiego SDB. Por. *Chiesa di Bologna. Santi, beati e cause in corso*, <https://www.chiesadibologna.it/la-storia-dellarcidiocesi-bolognese/santi-beati-e-cause-in-corso/> (odczyt z dn. 20.05.2024 r.).

¹⁴ Por. „*P. Capelli si impegnò a prendersi cura personalmente del popolo sofferente di Dio*”..., dz. cyt.; E. J. Martínez de Alegría, *Łaska męczeństwa o. Marcina od Matki Bożej Bolesnej*, dz. cyt., s. 181.

¹⁵ Por. Congregatio de Causis Sanctorum Prot. N. 2024. Bonaniensis, *Beatificationis et canonizationis Servi Dei martini Capelli (in saeculo: Nicolai) Congregationis Sacerdotum a Sacro Corde Iesu (1912-1944). Positio...*, dz. cyt.; „*P. Capelli si impegnò a prendersi cura personalmente del popolo sofferente di Dio*”..., dz. cyt.

nie sprawy jako *super dubio an constet de martyrio, in odium fidei, uti fertur, interfecti* (sprawa dotycząca wątpliwości, czy zaistniało męczeństwo z nienawiści do wiary, jak się głosi). Wyjaśnieniu wątpliwości dotyczących domniemanego męczeństwa służy *positio suppletoria*, które ma udokumentować zaistnienie faktu¹⁶. *Positio suppletiva* złożono 20 marca 2020 roku. Jego celem było ukazanie na podstawie świadectw i dokumentów faktu męczeństwa dwóch zakonników: ks. Marcina Capellego SCJ oraz ks. Elia Cominiego SDB, którzy oddali swoje życie, pełniąc posługę kapłańską, w czasie udzielania sakramentów osobom umierającym. 21 grudnia 2020 roku ówczesna kongregacja przesłała *Relatio et Vota* z sesji konsultorów historycznych, jaka miała miejsce 1 grudnia 2020 roku, pozytywnie opiniując *Positio super martyrio* dotyczące sługi Bożego ks. Marcina Capellego SCJ. Ocena konsultorów historycznych dotyczy naukowego aspektu dowodu *Positio*: jego wartości naukowej oraz kompletności i wystarczalności dokumentów wykorzystanych jako dowód w sprawie męczeństwa sługi Bożego. Obecnie proces kanoniczny jest kontynuowany w fazie rzymskiej (komisja teologów obecnej Dykasterii ds. Kanonizacyjnych oraz Sesja Kongregacji Kardynałów i Biskupów)¹⁷.

Życie sługi Bożego ks. Marcina Capellego SCJ bez wątpienia stanowi „znak świętości”, który – zgodnie ze słowami papieża Franciszka – świadczy o Jezusie Chrystusie oraz daje żywy przykład

¹⁶ Por. C. L. Suárez Codorníu, *List z dn. 9 lipca 2019 r., dz. cyt.*, s. 226-227; „*P. Capelli si impegnò a prendersi cura personalmente del popolo sofferente di Dio*”..., dz. cyt.

¹⁷ Por. R. Domínguez Fraile, *Indagine storica sul martirio di p. Martino Capelli*, <https://www.dehoniani.org/it/indagine-storica-sul-martirio-di-p-martino-capelli/> (odczyt z dn. 31.05.2024 r.); G. Pettiti, *Servo di Dio Martino di Maria Addolorata (Nicola Capelli), sacerdote dehoniano, martire*, <https://www.santiebeati.it/dettaglio/94212> (odczyt z dn. 31.05.2024 r.); *Procede la Causa super martyrio di padre Martino Capelli*, „Cor Unum Informazioni” 527 (2021), s. 3.

życia wiary i miłości współczesnemu człowiekowi¹⁸. Zgodnie z zapewnieniem przełożonego generalnego ks. Carlosa Luisa Suáreza Codorniú SCJ jego kult jest rozszerzany w Kościele i w Zgromadzeniu ze szczególnym podkreśleniem jego aspektu oblacyjnego, w znaczeniu głębokiego poświęcenia się z miłości do braci¹⁹. Ten kandydat na ołtarze w 2019 roku został obrany na patrona nowej obecności Instytutu w Azji Południowo-Wschodniej. Motywem

¹⁸ Por. GE 8; 75° *Anniversario dell'eccidio di Monte Sole (1944-2019)*, „Ut unum sint. Bollettino Parrocchiale Sasso Marconi (BO)” 6 (2019), s. 11; E. Franchini, *La tunica di padre Martino. Come un povero può morire nella strage di Marzabotto*, Bologna 1984.

¹⁹ Jednym z przykładów kultu jest obchodzenie kolejnych rocznic tragicznej śmierci ks. Marcina Capellego SCJ i ks. Elia Cominiego SDB oraz wspomnienie wszystkich zabitych wówczas z rąk niemieckich oprawców. Por. 70° *alla Botte di Salvaro*, <http://www.dehoniani.it/70-alla-botte-di-salvaro/> (odczyt z dn. 27.05.2024 r.). Por. także: *A San Bartolomeo la lettera di Padre Capelli, vittima del nazismo insieme alle comunità di Marzabotto e Monte Sole*, <https://www.santegidio.org/pageID/30284/langID/it/itemID/33348/A-San-Bartolomeo-la-lettera-di-Padre-Capelli-vittima-del-nazismo-insieme-alle-comunità-di-Marzabotto-e-Monte-Sole.html> (odczyt z dn. 31.05.2024 r.); R. Domínguez Fraile, *Casa Generalizia – Pellegrinaggio a Pioppe di Salvaro*, <https://www.dehoniani.org/it/casa-generalizia-pellegrinaggio-a-pioppe-di-salvaro/> (odczyt z dn. 31.05.2024 r.); *Italia – Ricordo di don Elia Comini p. Martino Capelli*, <https://www.infoans.org/sezioni/notizie/item/8970-italia-ricordo-di-don-elia-comini-e-p-martino-capelli> (odczyt z dn. 31.05.2024 r.); *La memoria dell'eccidio di Monte Sole e di Padre Capelli, che diede la vita per le vittime dell'occupazione nazista, nel santuario dei Nuovi Martiri*, <https://www.santegidio.org/pageID/30284/langID/it/itemID/33324/La-memoria-dell-eccidio-di-Monte-Sole-e-di-Padre-Capelli-che-diede-la-vita-per-le-vittime-dell-occupazione-nazista-nel-santuario-dei-Nuovi-Martiri.html> (odczyt z dn. 31.05.2024 r.); F. Tedeschi, *Omelia di don Francesco Tedeschi in occasione della consegna della reliquia di don Martino Capelli ucciso nell'eccidio di Marzabotto. Basilica di San Bartolomeo all'Isola Tiberina, Roma, 13 novembre 2019*, <https://www.santegidio.org/pageID/30284/langID/it/itemID/33344/Omelia-di-don-Francesco-Tedeschi-in-occasione-della-consegna-della-reliquia-di-don-Martino-Capelli-ucciso-nell-eccidio-di-Marzabotto.html> (odczyt z dn. 25.05.2024 r.).

tego wyboru było jego pragnienie bycia misjonarzem w przydzielonej Zgromadzeniu w 1939 roku misji w Yunnan w południowych Chinach. W tych rejonach w szczególny sposób szerzy się znajomość jego życia, heroiczności cnót i męczeństwa²⁰.

3. Duchowość służby Bożego

Na zbiór zachowanych pism służby Bożego ks. Marcina Capellego SCJ składa się przede wszystkim 106 listów i notatek. W kurii prowincjalnej Prowincji Północnowłoskiej sercanów zachowały się ponadto prośby o dopuszczenie do pierwszego odnowienia ślubów, profesji wieczystej, przyjęcia tonsury, dopuszczenia do ostiariatu i lektoratu oraz subdiakonatu. Nie zachowała się niestety jego praca *Monumenti del culto dei Martiri* (*Pomniki kultu Męczenników*), napisana pod kierunkiem ks. Giulia Belvederiego²¹ w latach 1941-1942 w czasie studiów na Instytucie Kongregacji Rozszerzania Wiary, za którą otrzymał najwyższą ocenę. Niektóre zachowane pisma oraz inne drobne notatki i modlitwy ks. Marcina Capellego SCJ zostały opublikowane przez postulatora w publikacji zatytułowanej *Scritti spirituali* wydanej w Bolonii. Z zawartych tam tekstów wyłania się przede wszystkim profil duchowy służby Bożego, charakteryzujący się głębokim życiem wewnętrznym. W duchowości ks. Marcina Capellego SCJ można wyróżnić kilkakrotnie charakterystycznych elementów. Należą do nich: miłość do Najświętszego Serca Jezusowego, głęboka cześć i miłość do Matki Bożej, pragnie-

²⁰ Por. C. L. Suárez Codorniú, *List z dn. 9 lipca 2019 r.*, dz. cyt., s. 226.

²¹ Ksiądz Giulio Belvederi – ur. 3 kwietnia 1882 roku, zm. 28 września 1959 roku, kapłan archidiecezji bolońskiej, archeolog, pierwszy sekretarz Instytutu Archeologii Chrześcijańskiej w Instytucie Kongregacji Rozszerzania Wiary w Rzymie, założyciel Comunità delle benedettine di Priscilla (Wspólnota Benedyktynek od Pryscylli). Por. *Giulio Belvederi 1882-1959*, <https://www.beweb.chiesacattolica.it/persona/persona/8416/> (odczyt z dn. 20.05.2024 r.); *Le Benedettine di Priscilla*, https://web.archive.org/web/20150228064318/http://www.catacombepiscilla.com/benedettine_priscilla.html (odczyt z dn. 20.05.2024 r.).

nie bycia misjonarzem, pragnienie męczeństwa oraz głęboka miłość pasterska do powierzonych mu wiernych²².

3.1. Serce Jezusa

Serce Jezusa stanowiło centrum duchowości ks. Marcina Capellego SCJ. Jego zjednoczenie z Chrystusem wzrastało wraz z rozwojem życia zakonnego i przybliżaniem się kapłaństwa. Był przekonany o miłości Jezusa, którą ożywiał w sobie pomimo głębokiego doświadczenia własnej małości i grzeszności. W wieku 21 lat, po ukończeniu studiów filozoficznych, w dniu złożenia profesji wieczystej 23 września 1933 roku zanotował: „Kocham Cię, o Serce Jezusa, Ciebie adoruję, Tobie dziękuję za łaski, znaki miłosierdzia i wybrania, którymi mnie obdarzałeś aż do dziś. Tak bardzo Cię obraziłem, a Ty, dobry Jezu, pokonałeś mnie swoją Bożą wspaniałomyślnością: ja byłem niewdzięcznym szaleńcem, a Ty szaleńcem miłości. Dziś, przez ręce najczystszej Dziewicy Bolesnej, ofiaruję, oddaję i poświęcam całkowicie i nieodwołalnie Najświętszemu Sercu Jezusa całego siebie, ciało i duszę, moją wolność, moją pamięć, moją wolę, mój intelekt. Poświęcam Mu także moje biedne serce, aby zanurzył je w płomieniach swego Boskiego Serca i zniszczył. O Jezu, czuję się taki słaby i zły, rozumiem całe wyrządzone zło, mierzę nieskończoną odległość między mną a Tobą: ja jestem słabością, nicością, Ty jesteś wszystkim, jesteś mocą. Pomimo tego wszystkiego, co więcej – właśnie dlatego, o Jezu, pragnę wejść do Twojego Najświętszego Serca, zamknąć się w Nim z całą moją nędzą, aby na wieki wychwalać Twoje miłosierdzie. Pragnę, byś Ty był odtąd moim ojcem, mi-

²² Por. *Informatio super dubio an constet de virtutibus theologalibus Fide, Spe et Caritate tum in Deum tum in proximum, necnon de cardinalibus Prudentia, Iustitia, Temperantia et Fortitudine, iisque adnexis, in gradu eroico in casu et ad effectum de quo agitur*, w: Congregatio de Causis Sanctorum Prot. N. 2024. Bonaniensis, *Beatificationis et canonizationis Servi Dei martini Capelli (in saeculo: Nicolai) Congregationis Sacerdotum a Sacro Corde Iesu (1912-1944). Positio...*, dz. cyt., s. 171-243; M. Capelli, *Scritti spirituali*, dz. cyt., s. 7.

strzem i panem. Bądź centrum i oddechem mojego życia. Będę Cię miłował i prowadził innych do miłości Ciebie”²³. Przy okazji profesji wieczystej odnowił on postanowienie praktykowania pierwszych piątków miesiąca, uczestnictwa w godzinie świętej w każdy czwartek oraz codziennej adoracji i Komunii Świętej w intencji wynagradzającej za grzechy własne i całego świata²⁴.

Ksiądz Marcin Capelli SCJ jeszcze jako kleryk podjął świadomą pracę duchową. W jego notatkach możemy odnaleźć krótki program życia duchowego²⁵, w którym w kilku punktach zaznaczył to, co będzie w kolejnych latach stanowiło elementy centralne w jego pracy nad sobą. Jako pierwszy z nich wymienia „czystą intencję”. Definiuje ją następująco: „Będę działać jedynie i zawsze, aby podobać się Bogu: *Omnia propter Te!* [Wszystko dla Ciebie!] Wszystko, co robię dla własnej próżnej chwały lub ze względu na innych ludzi, sprowadza się do zamętu we mnie. Przyzwyczaję się do obecności Bożej. Bóg mnie widzi! Życie wewnętrzne zgodne z *Thezaurusem*: Nazaret – Kalwaria – Agonia”²⁶. Następnie zwraca uwagę na świadome odrzucenie grzechu i walkę z nim oraz unikanie grzechów lekkich; codzienną medytację, stanowiącą dla niego pokarm dla duszy, podkreślając właściwe przygotowanie do niej i troskę o wracanie do jej treści w ciągu dnia, oraz szczegółowy rachunek sumienia według *Thezaurusa* połączony z otwartością na wskazania kierownika duchowego. Planując swoje praktyki pobożne wymienia na pierwszym miejscu Serce Jezusa i wyraźnie zaznacza, że cechą charakterystyczną jego pobożności będzie wynagrodzenie, które określa jako „hasło przewodnie” każdego wydarzenia i całego jego życia²⁷. Co 15 dni postanawia przeglądać na nowo wyznaczony program pracy duchowej, a na każdy miesiąc wybiera szczególną cnotę, nad

²³ M. Capelli, *Scritti spirituali*, dz. cyt., s. 30 (tłum. własne).

²⁴ Por. tamże, s. 30-31.

²⁵ Por. tamże, s. 15-19.

²⁶ Tamże, s. 15 (tłum. własne).

²⁷ Por. tamże, s. 16.

którą będzie pracował, wyznaczając sobie jednocześnie konkretne postanowienia w tym celu²⁸.

Pielęgnowanie duchowości Bożego Serca pozwala mu osiągać coraz większy poziom duchowy, który wyraża się w pogłębionej duchowości chrystocentrycznej. Sprzyjają temu zarówno formacja, w której uczestniczy z wielkim zaangażowaniem, jak też okazjonalne konferencje, rekolekcje i inne treści, które służą poszerzeniu znajomości charyzmatu Zgromadzenia. Jednym z przykładów są konferencje ówczesnego przełożonego generalnego ks. Józefa Wawrzyńca Philippe'a SCJ²⁹ – pierwszego następcy o. Leona Jana Dehona, założyciela Zgromadzenia Księża Najświętszego Serca Jezusowego, wygłoszone w Bolonii 29 czerwca 1933 roku oraz rekolekcje przed święceniami kapłańskimi wygłoszone w dniach 16-23 września 1933 roku³⁰.

²⁸ Na przykład styczeń 1935 roku postanawia poświęcić nabywaniu cnoty pokory. W szczegółowych postanowieniach uwzględnia: 1. działanie wyłącznie dla chwały Jezusa z prostotą i miłością, 2. unikanie obrażania się na uwagi, które mu są zwracane, 3. unikanie chwalenia się oraz wielbienie Boga za wszystko to, co udało mu się dobrego uczynić, 4. unikanie smutku i zniechęcania się, 5. umacnianie innych przez modlitwę, zwłaszcza za tych, którzy nie są mu przychylni, 6. pielęgnowanie myśli pokornych w sercu i umyśle. Por. tamże, s. 19.

²⁹ Ksiądz Józef Wawrzyniec Philippe SCJ – ur. 3 kwietnia 1877 roku w Luksemburgu, pierwszą profesję złożył 18 września 1897 roku, święcenia kapłańskie przyjął 28 maja 1904 roku. Został wybrany na przełożonego generalnego 20 stycznia 1926 roku i pełnił ten urząd do 24 października 1935 roku. W dniu 25 kwietnia 1935 roku został mianowany przez Piusa XI biskupem pomocniczym Luksemburga. Święcenia biskupie otrzymał w Rzymie 9 czerwca 1935 roku. Od 9 września 1935 roku, po śmierci bp. Petrusa Nommescha, objął urząd biskupa Luksemburga. Zmarł 21 października 1956 roku. Por. *Mons. Joseph Laurent Philippe*, <https://www.dehoniani.org/it/mons-joseph-laurent-philippe/> (odczyt z dn. 01.06.2024 r.).

³⁰ Święcenia trzech nowych kapłanów miały miejsce w tym samym dniu co profesja wieczysta 11 współbraci, w tym ks. Marcina Capellego SCJ. Por. M. Capelli, *Scritti spirituali*, dz. cyt., s. 29-32.

3.2. Maryja

Miłość i cześć służy Bożego wobec Najświętszej Dziewicy Maryi wiąże się bez wątpienia z duchowością, jaką wyniósł z częstego kontaktu ze znajdującym się w rodzinnej miejscowości sanktuarium Matki Bożej Bolesnej. Od wielu pokoleń jego rodzina była związana z tym miejscem, o które dbała i które wspierała, ofiarując także swoje wota za otrzymane za wstawiennictwem Dziewicy Bolesnej łaski³¹. Zapiski, jakie pozostawił ks. Marcin Capelli SCJ, świadczą o tym, że Maryja stanowiła jeden z najważniejszych filarów jego życia duchowego. W sanktuarium Matki Bożej Bolesnej 8 sierpnia 1938 roku odprawił on swoją Mszę Świętą prymicyjną. W czasie odwiedzin rodzinnej miejscowości lubił odprawiać Mszę Świętą właśnie w tym uświęconym miejscu, co potwierdzają wpisy w rejestrze Mszy Świętych³².

Zachowało się osiem aktów jego poświęcenia się Najświętszej Dziewicy Maryi, najczęściej w Jej tytule Matki Bożej Bolesnej. Mając zaledwie 19 lat, poświęcił bezwarunkowo Niepokalanej Matce zarówno swoje życie, jak też swą śmierć. 27 marca 1931 roku zanotował swój akt poświęcenia: „Ja, Marcin Capelli [od Matki Bożej] Bolesnej, w obecności Twojej, mój Boże, i w obecności Najświętszego Serca Jezusowego oraz wszystkich zastępów niebieskich, odnawiam dzisiaj moje poświęcenie się Dziewicy Bolesnej. Jej poświęcam całego siebie: moją duszę, moją inteligencję, moją pamięć, moją wolę; moje serce, moje zmysły, wszystkie moje myśli, uczucia, słowa, wszystkie moje działania, modlitwy, ofiary, pocieszenia, każde uderzenie mojego serca. Jej powierzam moje studia, moje przyszłe życie, przyjmując wszystko to, co stanowi mój duchowy pożytek, a także mój przyszły apostołat misyjny. Ofiaruję Jej również moją śmierć, w jakikolwiek sposób miałaby ona nadejść. Błagam Cię, o Mamusiu moja, abyś mi była Matką, prowadź mnie drogami Serca Jezusa, uczyni mnie mocnym na ciele i duszy, gorli-

³¹ Por. tamże, s. 11.

³² Por. tamże, s. 8.

wym i świętym misjonarzem. Któregoś dnia przyjmij mnie w Świętym Raju. Kl[eryk] Marcin Capelli od [Matki Bożej] Bol[esnej]”³³.

Po śmierci swojej matki 29 września 1931 roku w liście do swoich braci dał świadectwo o jej głębokiej pobożności maryjnej, która zaowocowała w niej – zdaniem sługi Bożego – świętością życia i wpłynęła na pobożność maryjną całej rodziny³⁴. Kilka dni później, 7 października 1931 roku, odnowił swoje poświęcenie się Maryi, notując słowa: „Teraz, Maryjo, bądź mi także Mamą naturalną”³⁵.

Maryja stała się dla niego Matką, która prowadziła go przez życie i powołanie. Zachowywał wobec Niej szczególną delikatność, nazywając ją „moją niebieską Matką”³⁶. W jednym z aktów konsekracji dokonanym 15 września 1931 roku napisał: „Ja, Marcin Maria Capelli, poruszony wielką miłością i pragnieniem służenia Najśw[iętszej] Dziewicy, dzisiaj na nowo poświęcam się Matce Bożej Bolesnej. Tobie, Matko Bolesna, oddaję całego siebie: duszę z jej władzami: pamięcią, intelektem i wolą; ciało ze zmysłami, oczy, uszy, język, ręce. Odtąd moje serce niech bije jedynie miłością i współczuciem dla Twoich cierpień. Wdzięczny za tak wiele wielkich łask, zwłaszcza za powołanie zakonne, którym mnie obdarzyłaś bez żadnej mojej zasługi, dziękuję Ci z całej duszy, z całego serca i ze wszystkich sił. Spraw, bym odpowiedział na wszystkie Twoje łaski; daj mi poznać głęboko, kochać całym sercem, naśladować doskonale Jezusa. Z miłości do Ciebie przyjmuję wszystko, co podoba się Jezusowi i Tobie, nawet śmierć, kiedy, gdzie i w sposób, jaki Je-

³³ Tamże, s. 10 (tłum. własne).

³⁴ We wspomnianym liście zapisuje również notatkę dotyczącą pogrzebu matki: „Została złożona do grobu dokładnie 1 października, aby oczekiwać chwalebego zmartwychwstania, podczas gdy Dziewica Różańcowa unosiła do nieba jej duszę, właśnie na początku tego pięknego miesiąca, który tak bardzo czciła nasza mama” M. Capelli, *Lettera nr 11*, cyt. za: Tenże, *Scritti spirituali*, dz. cyt., s. 14, przyp. 3 (tłum. własne).

³⁵ Tenże, *Scritti spirituali*, dz. cyt., s. 14 (tłum. własne).

³⁶ Widzimy to choćby w pisemnej prośbie o dopuszczenie do pierwszego odnowienia ślubów zakonnych. Por. tamże, s. 12.

zus i Ty tego pragniecie. Będę starał się, abyś była znana i kochana przez innych. Tobie ofiaruję ten rok bycia prefektem. Ty to uświęcisz. Ufny w Twoją pomoc i opiekę, poświęcam Ci także moje intencje i ten program życia duchowego. Ty pomożesz mi go zachować i osiągnąć doskonałość. To jest moja bardzo silna i niezachwiana wola: być cały dla Jezusa przez Maryję. Br. Marcin Capelli od M[atki Bożej] Bolesnej³⁷. O stałości jego ofiarowania się Jezusowi przez Maryję świadczą także kilkakrotne akty odnowienia tego poświęcenia się Matce Bożej, a także dodawanie imienia „Maria” po swoim imieniu – na cześć Matki Bożej Bolesnej.

Pobożność i oddanie się Matce Bożej w aktach konsekracji stanowią jedynie jeden z elementów duchowości maryjnej służby Bożego. Jednak o wiele większe znaczenie dla jego rozwoju duchowego miało naśladowanie cnót Maryi w życiu codziennym. Pisał o tym w swoim programie życia duchowego, w którym zwracał uwagę, że pragnie być „prawdziwym czcicielem” Maryi. Ma to się wyrażać w codziennej konsekracji własnej osoby, ale także poszczególnych czynności dnia, przyzywaniu Jej pomocy w napotykanym trudnościach, naśladowaniu Jej pokory, miłości oraz skromności. Do tego dołączał wiele innych drobnych oznak pobożności oraz oddania się Maryi wyrażających się w gestach czci czy konkretnych modlitwach³⁸.

3.3. Powołanie misyjne

Powołanie misyjne służby Bożego kształtowało się zwłaszcza w czasie pobytu w domach formacyjnych, przede wszystkim zaś w nowicjacie i seminarium. Jeszcze w czasie swoich studiów dał świadectwo pragnienia bycia posłanym na misje do Afryki. Potwierdził to m.in. w liście do swojego brata Antoniego z dnia 3 paździer-

³⁷ Tamże, s. 13-14 (tłum. własne).

³⁸ Por. tamże, s. 16.

nika 1938 roku, w którym wyrażał głębokie pragnienie realizacji zapału misyjnego³⁹.

Czas jego formacji podstawowej przypadł na okres, w którym prowincja poszukiwała miejsca dla rozpoczęcia własnej pracy misyjnej. Myśl o wyjeździe na misje dojrzewała w nim nieustannie. Jako kleryk był moderatorem kółka misyjnego. Rok później, w Ześłanie Ducha Świętego 1939 roku, wysłał list do przełożonego prowincjalnego ks. Mikołaja Jana Zagaria SCJ⁴⁰, w którym napisał: „Ja, Marcin Capelli, rozważywszy wszelkie argumenty przed Panem, za zgodą Spowiednika i Kierownika Duchowego, zwracam się z prośbą do N[ajczcigodniejszego] Ojca [Prowincjała], bym został natychmiast posłany do naszej misji na Junnan (Chiny)”⁴¹. Pierwotne plany założenia misji w Chinach okazały się jednak niemożliwe do zrealizowania⁴². Udało się jednak rozpocząć misję w Argentynie⁴³.

³⁹ Por. *Dzień Pamięci Sercańskiej w 75. rocznicę śmierci ks. Marcina Capelli*, Archiwum SCJ, [Warszawa] [2019], s. 4-5.

⁴⁰ Ksiądz Nicola Giovanni Zagaria SCJ – ur. 30 sierpnia 1900 roku, zm. 10 września 1984 roku, kierownik duchowny, przełożony prowincjalny Prowincji Włoskiej w czasie drugiej wojny światowej. Por. *Per ricordare i nostri defunti*, <http://www.dehoniani.it/documenti/> (odczyt z dn. 01.06.2024 r.).

⁴¹ M. Capelli, *Scritti spirituali*, dz. cyt., s. 38 (tłum. własne). Por. *Dzień Pamięci Sercańskiej w 75. rocznicę śmierci ks. Marcina Capelli*, dz. cyt., s. 5. O swoim pragnieniu wyjazdu na misje ks. Marcin Capelli SCJ informuje wcześniej także swoją rodzinę w listach wysyłanych do brata Antoniego, zaznaczając w nich, że pragnie wyjechać do Afryki lub do Chin. Por. *List 51, List 52, List 53*, w: M. Capelli, *Scritti spirituali*, dz. cyt., s. 38.

⁴² Kongregacja Rozszerzania Wiary powierzyła Prowincji Włoskiej sercanów własną misję z terytorium autonomicznym (Yunnan w Chinach) w Prefekturze Apostolskiej Tali. Dzieło to jednak nie doszło do skutku, ponieważ Sekretarz Stanu ds. Indii w Wielkiej Brytanii zakazał misjonarzom włoskim i niemieckim opuszczania kraju. Pozytywną realizację misji uniemożliwił definitywnie wybuch drugiej wojny światowej. Por. M. Capelli, *Scritti spirituali*, dz. cyt., s. 39.

⁴³ Por. E. J. Martínez de Alegría, *Łaska męczeństwa o. Marcina od Matki Bożej Bolesnej*, dz. cyt., s. 170.

Innym przejawem gorliwości misyjnej była troska duszpaster-ska o powierzone sobie osoby oraz pomoc kapłanom. W jego no-tatkach zauważamy zarówno radość z posługi duszpasterskiej, jak też smutek spowodowany oceną stanu religijnego ludzi. Poślany do Castiglione dei Pepoli starał się ożywiać swojego ducha misyjne-go poprzez rozmowy z ludźmi, słuchanie ich potrzeb, dodawanie otuchy, posługę sakramentalną, katechezę. Realnie jednak oceniał rzeczywistość, ze smutkiem stwierdzając w jednym ze swoich li-stów: „W miejscowości liczącej 3000 mieszkańców prawie nikt nie uczestniczył w obrzędach *Triduum Sacrum*. Kiedy w Wielki Piątek odprawiałem drogę krzyżową, przyszło około 20 staruszek i jedna młoda osoba. Na zewnątrz kościoła mężczyźni i młodzież bawiła się w najlepsze, jak w inne dni, a był to Wielki Piątek!”⁴⁴. Jego zapał duszpasterski potwierdził się najdobitniej w ostatnich dniach ży-cia, kiedy to pośpieszył z pomocą duszpasterską sterroryzowanym przez Niemców mieszkańcom osady Creda. Jego poświęcenie było tak wielkie, że nie wahał się wraz z nimi oddać życia za wiarę.

3.4. Pragnienie męczeństwa

Z powołaniem misyjnym sługi Bożego ks. Marcina Capellego SCJ związany jest także inny rys duchowości, a mianowicie – pragnie-nie męczeństwa. Możemy domniemywać, że pragnienie to zrodzi-ło się w nim jako szczególna łaska m.in. w związku z wydarzeniem, jakie miało miejsce po ukończeniu przez niego pierwszego roku li-ceum. Powrócił on wówczas do Albino, gdzie uczestniczył w kon-ferencji ks. Luigiego Ziliani⁴⁵, uciekiniera z Meksyku, w czasie

⁴⁴ Cyt. za: E. J. Martínez de Alegría, *Łaska męczeństwa o. Marcina od Matki Bożej Bolesnej*, dz. cyt., s. 176.

⁴⁵ Ksiądz Luigi Ziliani – jeden z włoskich misjonarzy pracujących w Meksy-ku. W czasie wydarzeń z lat 20. XX wieku, kiedy to w 1924 roku władzę przejął Plutarco Elias Calles, który rozpętał falę prześladowań katolików z zamiarem wykorzenienia religii chrześcijańskiej, posuwając się do palenia kościołów, zabijania i deportacji kapłanów, zmuszania pracowników sektora publicznego

której prelegent opowiadał o prześladowaniach chrześcijan w tym kraju. Będąc pod głębokim wrażeniem usłyszanych treści, następnego dnia – 12 grudnia 1931 roku – sługa Boży zanotował swoją modlitwę skierowaną do Maryi: „O Dziewico, Królowo męczenników meksykańskich, daj mi, bym pewnego dnia również i ja został męczennikiem Chrystusa Króla i Twoim, Dziewico Niepokalana. O Mamusiu, piszę do Ciebie ponownie poruszony wczorajszą konferencją na temat umęczonego Meksyku. Jestem pewien, że za wstawnictwem Twoich męczenników, udzielisz mi tej łaski. Twój syn. Br. Marcin Capelli”⁴⁶. Kilka dni wcześniej, w święto Niepokalanego Poczęcia Matki Bożej 8 grudnia 1932 roku, mając zaledwie 20 lat, kończąc swoje ofiarowanie się Maryi, zwracając się do Niej, zapisał słowa, które zrealizują się później w jego męczeńskiej śmierci: „Pewnego dnia, Mamusiu, znów się zobaczymy na łożu śmierci mojego męczeństwa. Tak! Będę zawsze Twój, cały Twój. Twój syn Marcin Maria Capelli”⁴⁷. Jego pragnienie męczeństwa było ściśle związane z misterium miłości Najświętszego Serca Jezusowego, któ-

do wyrzeczenia się wiary pod groźbą utraty pracy, zamykania ok. 3000 szkół katolickich oraz konfiskaty majątku Kościoła i duchownych, ks. Luigi Ziliani był trzykrotnie więziony. Po ucieczce z Meksyku był poszukiwany z zamiarem wymierzenia mu kary śmierci. Po powrocie do Włoch w latach 1928-1938 wygłosił ok. 300 konferencji, świadcząc o terrorze jakobińsko-bolszewickiego rządu Callesa oraz o bohaterskim zbrojnym oporze *Cristeros* – katolików świeckich, których walka przerodziła się w wojnę domową pomiędzy armią rządową a narodem Meksyku. Wielu z nich poniosło śmierć męczeńską za wiarę. Swoje wspomnienia ks. Luigi Ziliani wydał w formie reportażu *Tre mesi nel Messico martire. Storia della persecuzione. Eroismo dei martiri* (Bergamo 1929), który następnie był wielokrotnie wznawiany, po czym ukazał się w formie rozszerzonej jako *Messico martire. Storia della persecuzione, eroi e martiri di Cristo Re* (Bergamo 1929), także wielokrotnie wznawianej. Niedawno ukazał się reprint tej pozycji pod zmienionym tytułem *Cristiada. Messico martire. Storia della persecuzione. Eroi e martiri* (Chieti 2012).

⁴⁶ M. Capelli, *Scritti spirituali*, dz. cyt., s. 22 (tłum. własne).

⁴⁷ Tamże, s. 27-28 (tłum. własne) Por. *Profil biograficzny ks. Mikołaja Marcina Capelli SCJ (1912-1944)*, dz. cyt., s. [3].

rym żył na co dzień. Jego dojrzałe życie duchowe wyrażało się m.in. właśnie w tym, że – pomimo swojego młodego wieku – pragnienie męczeństwa oraz śmierć poniesioną wraz z innymi odczytywał jako znak solidarności z cierpiącymi oraz jako swoją osobistą misję, jaką miał do wykonania w Kościele⁴⁸. Potwierdzają to choćby słowa, jakie zapisał 15 września 1935 roku: „Dziewico Bolesna, udziel mi łaski miłowania Najśw[iętszego] Serca Jezusa w Najśw[iętszym] Sakramencie i na Krzyżu, służenia Mu w dziele zbawiania wszystkich dusz i śmierci jako męczennik dla Niego”⁴⁹.

Ksiądz Marcin Capelli SCJ, ofiarując się na służbę Maryi, chciał uczyć się od Niej, kim jest Jezus – Ofiara, Kapłan, Pośrednik i Zbawiciel⁵⁰. Analizując jego pisma, możemy stwierdzić, że najgłębszym pragnieniem i celem życia sługi Bożego zdawało się bycie świętym kapłanem, świętym misjonarzem oraz męczennikiem Boskiego Serca Jezusa⁵¹.

Zakończenie

Życie sługi Bożego ks. Marcina Capellego SCJ stanowi piękny wzór bezinteresowności, ofiary, miłości do Najświętszego Serca Jezusowego oraz Matki Bożej. Jego pragnienie świętości oraz poświęcenia swojego życia może być zarówno dla świeckich, jak też

⁴⁸ Por. R. Domínguez Fraile, *Padre Nicola Martino Capelli – Missionario mancato, martire esaudito*, Archiwum SCJ, Roma 2021, s. [7-11]; E. Ziemann, *Wszyscy albo nikt. Sługa Boży ks. Marcin Capelli SCJ (1912-1944)*, dz. cyt., s. 25.

⁴⁹ M. Capelli, *Scritti spirituali*, dz. cyt., s. 33 (tłum. własne). Por. tamże, s. 42-44.

⁵⁰ W 1937 roku pisał: „O Dziewico Bolesna, moja Matko, proszę Cię o jedną tylko łaskę: przygotuj mnie do kapłaństwa, kształtując we mnie Jezusa, *Christum habitare in corde meo per fidem* (Niech Chrystus zamieszka przez wiarę w waszych sercach [Ef 3,17]), abym mógł dać Twojego błogosławionego Syna wszystkim duszom, które spotkam w moim apostołacie”. Tamże, s. 35 (tłum. własne).

⁵¹ Por. tamże, s. 20-21.

kapłanów i osób konsekrowanych głęboką inspiracją w pracy nad własnym uświęceniem w duchu służby Bogu, Kościołowi i drugiemu człowiekowi. Jego świadectwo cierpliwości, przebaczenia i niezwyklej wrażliwości są praktyczną realizacją duchowości Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego, którego członkowie – zgodnie z zamiarem swego Założyciela – mają być prorokami miłości i sługami pojednania.

Męczeństwo ks. Marcina Capellego SCJ dla wielu współczesnych osób staje się zaproszeniem do radykalnej miłości Jezusa Zmartwychwstałego. Jego życie i śmierć świadczą o bezinteresownej miłości pasterskiej, przepełnionej uczuciami Serca Jezusowego, które jest uprzywilejowanym i wymownym symbolem odkupicielskiej miłości Boga.

Bibliografia

„P. Capelli si impegnò a prendersi cura personalmente del popolo sofferente di Dio”. *Intervista a P. Ramón Domínguez Fraile, Postulatore Generale della Congregazione*, <https://www.dehoniani.org/it/p-capelli-si-impegno-a-p-rendersi-cura-personalmente-del-popolo-sofferente-di-dio/?action=print> (odczyt z dn. 25.05.2024 r.).

70° *alla Botte di Salvaro*, <http://www.dehoniani.it/70-alla-botte-di-salvaro/> (odczyt z dn. 27.05.2024 r.).

75° *Anniversario dell'eccidio di Monte Sole (1944-2019)*, „Ut unum sint. Bollettino Parrocchiale Sasso Marconi (BO)” 6 (2019), s. 11.

A *San Bartolomeo la lettera di Padre Capelli, vittima del nazismo insieme alle comunità di Marzabotto e Monte Sole*, <https://www.santegidio.org/pageID/30284/langID/it/itemID/33348/A-San-Bartolomeo-la-lettera-di-Padre-Capelli-vittima-del-nazismo-insieme-alle-comunità-di-Marzabotto-e-Monte-Sole.html> (odczyt z dn. 31.05.2024 r.).

Capelli M., *Scritti spirituali*, Bologna b.r.w.

Chiesa di Bologna. Santi, beati e cause in corso, <https://www.chiesadibologna.it/la-storia-dellarcidiocesi-bolognese/santi-beati-e-cause-in-corso/> (odczyt z dn. 20.05.2024 r.).

- Congregatio de Causis Sanctorum Prot. N. 2024. *Bonaniensis, Beatificationis et canonizationis Servi Dei martini Capelli (in saeculo: Nicolai) Congregationis Sacerdotum a Sacro Corde Iesu (1912-1944). Positio super vita virtutibus ac fama sanctitatis*, Romae 2009.
- Domínguez Fraile R., *Casa Generalizia – Pellegrinaggio a Pioppe di Salvaro*, <https://www.dehoniani.org/it/casa-generalizia-pellegrinaggio-a-pioppe-di-salvaro/> (odczyt z dn. 31.05.2024 r.).
- Domínguez Fraile R., *Indagine storica sul martirio di p. Martino Capelli*, <https://www.dehoniani.org/it/indagine-storica-sul-martirio-di-p-martino-capelli/> (odczyt z dn. 31.05.2024 r.).
- Domínguez Fraile R., *Padre Nicola Martino Capelli – Missionario mancato, martire esaudito*, Archiwum SCJ, Roma 2021.
- Dzień Pamięci Sercańskiej w 75. rocznicę śmierci ks. Marcina Capelli*, Archiwum SCJ, [Warszawa] [2019].
- Franchini E., *La tunica di padre Martino. Come un povero può morire nella strage di Marzabotto*, Bologna 1984.
- Franciszek, *Adhortacja o powołaniu do świętości w świecie współczesnym Gaudete et exsultate*, Rzym 2018.
- Giulio Belvederi 1882-1959, <https://www.beweb.chiesacattolica.it/persone/persona/8416/> (odczyt z dn. 20.05.2024 r.).
- Italia – Ricordo di don Elia Comini e p. Martino Capelli*, <https://www.infoans.org/sezioni/notizie/item/8970-italia-ricordo-di-don-elia-comini-e-p-martino-capelli> (odczyt z dn. 31.05.2024 r.).
- La memoria dell'eccidio di Monte Sole e di Padre Capelli, che diede la vita per le vittime dell'occupazione nazista, nel santuario dei Nuovi Martiri*, <https://www.santegidio.org/pageID/30284/langID/it/itemID/33324/La-memoria-dell-eccidio-di-Monte-Sole-e-di-Padre-Capelli-che-diede-la-vita-per-le-vittime-dell-occupazione-nazista-nel-santuario-dei-Nuovi-Martiri.html> (odczyt z dn. 31.05.2024 r.).
- Le Benedettine di Priscilla*, https://web.archive.org/web/20150228064318/http://www.catacombepriscilla.com/benedettine_priscilla.html (odczyt z dn. 20.05.2024 r.).
- Martínez de Alegría E. J., *Łaska męczeństwa o. Marcina od Matki Bożej Boleśnej*, w: J. Wełna (red.), *Drogi do świętości*, Kraków 2005, s. 167-181.

- Mons. Joseph Laurent Philippe, <https://www.dehoniani.org/it/mons-joseph-laurent-philippe/> (odczyt z dn. 01.06.2024 r.).
- Nanetti S., P. Tullio Benini, <http://www.dehoniani.it/p-tullio-benini/> (odczyt z dn. 01.06.2024 r.).
- Per ricordare i nostri defunti, <http://www.dehoniani.it/documenti/> (odczyt z dn. 01.06.2024 r.).
- Pettiti G., *Servo di Dio Martino di Maria Addolorata (Nicola Capelli), sacerdote dehoniano, martire*, <https://www.santiebeati.it/dettaglio/94212> (odczyt z dn. 31.05.2024 r.).
- Poleszak L., *Ksiądz Bernardo Longo SCJ – sercański misjonarz, który oddał życie z miłości*, w: E. Ziemann (red.), *Serce Jezusa źródłem i szczytem tożsamości kapłana sercanina. Program formacji ciągłej na rok 2023*, Kraków 2023, s. 31-43.
- Postulazione generale, *Padre Martino Capelli*, SCI, Archiwum SCJ, Roma 2019.
- Procede la Causa super martirio di padre Martino Capelli*, „Cor Unum Informazioni” 527 (2021), s. 2.
- Profil biograficzny ks. Mikołaja Marcina Capelli SCJ (1912-1944)*, Archiwum SCJ, [Warszawa] [2019].
- Sługa Boży Ksiądz Marcin Capelli ze Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego*, „Informator SCJ” 2 (1996), s. 171-175.
- Suárez Codorniu C. L., *List z dn. 9 lipca 2019 r.*, Prot. nr 0235/2019, „Informator SCJ” 4 (2019), s. 225-228.
- Świętość salezjańska. Elia Comini*, https://www.sdb.org/pl/Swietosc_Salezjanska/Servi_di_Dio/Elia_Comini (odczyt z dn. 25.05.2024 r.).
- Tedeschi F., *Omelia di don Francesco Tedeschi in occasione della consegna della reliquia di don Martino Capelli ucciso nell'eccidio di Marzabotto. Basilica di San Bartolomeo all'Isola Tiberina, Roma, 13 novembre 2019*, <https://www.santegidio.org/pageID/30284/langID/it/itemID/33344/Omelia-di-don-Francesco-Tedeschi-in-occasione-della-consegna-della-reliquia-di-don-Martino-Capelli-ucciso-nell-eccidio-di-Marzabotto.html> (odczyt z dn. 25.05.2024 r.).
- Welna J. (red.), *Drogi do świętości*, Kraków 2005.
- Ziemann E., *Wszyscy albo nikt. Sługa Boży ks. Marcin Capelli SCJ (1912-1944)*, „Czas Serca” 2 (1996), s. 25.

Ziliani L., *Cristiada. Messico martire. Storia della persecuzione. Eroi e martiri*, Chieti 2012.

Ziliani L., *Messico martire. Storia della persecuzione, eroi e martiri di Cristo Re*, Bergamo 1929.

Ziliani L., *Tre mesi nel Messico martire. Storia della persecuzione. Eroismo dei martiri*, Bergamo 1929.

Zottoli L., *Padre Martino Nicola Capelli. Pioppe di Salvaro 29 settembre 2012*, [http://www.studentatomissioni.it/d/Padre%20Martino%20Capelli%20\(29-09-12\).pdf](http://www.studentatomissioni.it/d/Padre%20Martino%20Capelli%20(29-09-12).pdf) (odczyt z dn. 31.05.2024 r.).